

decembra 1867. leta počenši razglašene deželni koristi. — Podpiral je svoj predlog blizo tako-le:

Stojé na temelji ustave imamo tedaj pravico spustiti se v presojo državnih postav in naredeb. Al ozi-
raje se na mnogotere naredbe in postave, ki so nam
došle od 21. decembra 1867. začeni iz rok dunajskega
državnega zbora, veže nas tudi dolžnost, da se spu-
stimo v to presojo. Veže nas pa dolžnost iz dvojnega
ozira — iz ozira na deželo našo, kateri smo zastop-
niki, in z ozirom na Avstrijo, kateri zvesti udje smo
Slovenci.

Kar se tiče koristi domovine naše, došle so nam
raznotere naredbe in postave, o katerih so se dosto očitno
in dosto glasno čule pritožbe, da se ne strinjajo niti z
avtonomijo deželno, niti z materijalnimi in-
teresi, niti z narodnimi pravicami, niti s ver-
skim čutjem katoliškega našega naroda. Dunajski
zbor, v katerem zvonec nosi nemški liberalizem, se celó
nič ni oziral na pravice in posebnosti avstrijskih kra-
ljestev in deželá, — s tem pa je vedé ali nevedé žalil
njihovo pravo in čutje. Bili so sicer tudi naši poslanci
v tem zboru, ki so se s poljskimi in tirolskimi poslanci
— hvala jim! — krepko zoperstavili marsikterim nare-
bam in so odločno mnogokrat rekli: to ni pravo — al
mala množica bila je vsigdar majorizirana po oholem
glasu nemških gospodov, rekočih: „sic volumus, sic
jubemus“ — in konec je bilo besedi.

Ker je pa Slovenec vsegdar bil in bode lojaln Av-
strijan, ne morem si kaj, da ne bi tudi vprašal: ali so
mnoge naredbe in postave poslednjih 2 let tudi Av-
striji na blagor? — Avstriji — sem rekel — žalibog!
da smo celó izgubili častitljivo starodavno ime. Po ne-
srečnem dvalizmu na dvoje razcepljena zove se zdaj
le Cislajtanija ali pa brez imena skupina „der im
Reichsrathe vertretenen Königreiche und Länder“. Mi
ne zanikujemo Magjarom pravic, ki jim gredó po zgo-
dovinskem pravu, al da so Avstrijo razkosili na dvoje,
a da so vzeli meso, nam pa pustili kosti, — da so na-se
vzeli le 30 percentov, nam pa jih navalili 70 — in vrh
tega ostala kraljestva in dežele žrtvali nemškemu cen-
tralizmu, to je krivica, po kateri je nastala nevolja po
vseh ostalih kraljestvih in deželah, — to je oni glasovi-
viti „Ausgleich“, — gospôda moja — kterege se radu-
jejo vnanji sovražniki Avstrije, ki hrepenijo po razpadu
njenem!

Tak je stan dandanes v „nekdanji“ Avstriji. Nihče
ga tajiti ne more; vsak pa ga obžalovati mora, kdor
ima srce za-njo. Tak stan pa nam naklada dolžnost,
da resno prevdarjamo, kako bolje prihodnost vstvariti
ožje naši domovini Sloveniji in naši državi Avstriji.

Ker tedaj našim patriotičnim državnim poslancem
v dunajskem zboru ni bilo moči odvrniti kar ni na ko-
rist deželi naši a tudi ne na korist državi, treba, da se
deželni naš zbor — na podlagi ustave naše — posluži
te pravice in nasvetuje, kar zahteva blagor občni.

V ta namen je bil izvoljen poseben odbor sledečih
5 udov, namreč: dr. Bleiweis, dr. Razlag, dr. To-
man, Svetec in dr. Zarnik. — Potem je prišla na
vrsto obravnava predloga, ki ga je stavil deželni odbor
zarad prenarodbe deželnega volilnega reda, in zastran
tega, da izreče deželni zbor, da on nikakor ni za di-
rektne volitve državnih poslancev. — Deželni zbor je
sprejel z večino glasov ta predlog deželnega odbora.
Govorniki o tem predmetu so bili: dr. Kaltenegger,
Kromer, Svetec, dr. Toman, dr. Zarnik, baron Apfal-
trern in dr. Costa kot poročevalec. Razprave in posa-
mezni govori bili so jako tehtni in imenitni, ki jih pa
moremo še le v prihodnjemu listu bolj na drobno njih
važnejše točke podati.

Dopisi.

Iz Črnegavrha pri Idriji 8. okt. — Močno mora
razveseliti vsacega domorodca, ako vidi, da omika ljud-
stva čedalje bolj napreduje; temveč pa ga mora v srce
zaboleti, ako kje vidi, da ni tako. Za omiko ljudstva,
na vsako stran nam veliko koristijo čitalnice in bralna
društva, ktera se snujejo po mnogih trgih in vaseh.
Žalibog, da se v naši občini še ni ustanovila narodna
čitalnica, ktera bi veliko pripomogla, da bi ljudstvo ne
ostalo v nevednosti taki, da ga še zmirom lahko kak
nemškutarsk pisac za nos vodi. Gosp. učitelj, veste
kaj ste lansko leto rekli, ko se je nekdo toliko za
osnovanje čitalnice v naši občini trudil? Rekli ste, da
ta nima veljave za to; čakali smo po tem teden za
tednom, da Vi jo nam osnujete; cerkveno godbo ste
včasih zamudili, da bi bili kmalu o največjih praznikih
tiho mašo imeli. Al vse to smo Vam prizanesli, mislé,
da spisujete pravila za čitalnico. Al še zmiraj jih ni!
Če pa sami ne delate za napravo narodne čitalnice, ne
ovirajte, da to kdo drug stori!

Črnovrški.

Iz Brezovice poleg Ljubljane. (*Nekaj o lovu in
pridelku.*) Nadjam se, ker je ravno zdaj čas za lov, da
mi ne bote zamerili, gospodje lovci, da se tudi jaz z
mojimi besedami v lov vtikam, in vam mesto tolstih
prepelic, ktere so že v gorkejši podnebje odšle, svetuj-
jem druge tice, da bi jih streljali, namreč vrane črne
in sive (*Corvus cerone* in *C. cornix*). One dajo prav
zdravo divjačino, nam bi pa bilo streljanje teh škodljivk
v veliko korist. Te živali bi se lahko brez hektarja in
lede dobile. Nobenemu lovcu bi ne bilo potem treba
na večer, iz lova gredé svoje prazne torbe obžalovati,
kajti sleherni bi si jih lahko toliko nastrelil, kakor
lažnjivi kljukec rac, da bi vse binglalo vran okoli
njega. Vrane so se pri nas tako zelo pomnožile, da v
večih tropah letajo po naših poljih tje in sem. Kadar
se ktera takih drhal v kako turšico zapodí, je posest-
niku v malo trenutkih vkljub slamnatemu možu in dru-
gih strahov grdo oderejo in veliko škode napravijo. —
Ajda nam je spet slabo rodila; krompir nam gnije;
in turšico, ktera nam sicer dobro rodi, pa te tolovajke
kvarijo; kaj bo? — Če pa tudi vi ne marate te vrste
jerebic, pa nam naznanite strah, kterege se te liberalke
bolj bojé kakor slame v hlačah, da bomo mogli turšico
škodo varovati.

En kmet R....

Iz Ljubljane. (*Odbor družbe kmetijske*) pomnožen
po zastopniku c. k. deželne vlade in deželnem glavarju,
je v poslednji seji odločil, da se z državne subvencije
z 2800 gold. kupi 16 bikov, ki se dadó občinam ali
pa podružnicam kmetijskim. Trije odborniki so se že
podali na Štajarsko in Koroško, da kupijo bike. Dalje
je bilo sklenjeno, da se za 1000 gold. kupi ovnov in
ovác jezerskega in trbiškega rodú, ki se tako
razdelé po deželi, da gospodar, ki se podvrže pogojem,
ki se bodo kmalu po „Novicah“ in „Laib. Zeitg.“ na-
znanje dali, dobí 1 ovna in 2 ovci. — Zarad zboljšanja
gospodarstva na planinah je bilo sklenjeno, sl.
ministerstvo kmetijstva prositi, da dovoli 200 gold. za
prestavo izvrstne Trientelnove knjige v slov. jezik,
1000 gold. za premije po 50 do 100 gold. takim gospo-
darjem, ki na svoji planini izgledno gospodarijo. — Za
gnojnišča, ki bodo tako narejena kakor bo družba
kmetijska poduk dala, se bodo dala premija po 30 gold.
in to posebno manjšim kmetom.

— (*Odbor kmetijske družbe*) je v seji 3. t. m.
prevdarjal prosilce za bike, katerih se je oglasilo 38,
ter prevdaril, da za 2800 gold. se bo dalo k večem
kupiti 15 žlanih bikov.

— (*Preskušnje učencev iz živinozdravilstva*) so bile

pretekli teden dovršene. Posebno dobro so te skušnje prestali: Velovšek Martin od sv. Štefana na Štajarskem, Žilnik Janez iz Šmarja na Dolenskem, Rep Anton iz Vrhnike. Ti trije so tudi preskušnje iz podkovstva najbolje naredili. — Spet tedaj dežela dobí več ljudi, ki bodo dobri živinozdravniški pomočniki pa tudi v podkovanji zdravih in bolnih kopit izvedeni kovači. Da bi pač kmalu do tega prišli, da bi vsaj vsaka soseska imela enega takega!

— (*Zbornica trgovska in obrtniška*) mora po ministerskem ukazu še enkrat voliti predsednika in podpredsednika, ker se je neka formalnost prezrla, katero ministerstvo razklada po svoje. Volitev ne bode izpadla drugače kakor je bila — in potem bode konec besedi.

— (*Veliki posestniki*) volijo 18. dne t. m. poslanca v deželni zbor kranjski namesti izstopivšega grofa Corinini-a.

— (*Za prosta novomeškega*) je imenovan g. S. Vilfan, bivši korar novomeški.

— (*Prva slovenska igra v deželnem gledišču*), ki jo je po novi vredbi deželnega zbora dramatično društvo igralo preteklo nedeljo, se je odlikovala na vsako stran: igra „Išče se nevesta“ se je izvršila z občnim zadovoljstvom in gledišče bilo je tako silno polno, da se je skupilo 256 gold. Začela pa se je glediščna predstava z slavnostnim prologom, ki ga je z živo pohvalo govorila izvrstna naša govornica gospodičina Ema Tomanova. V igri „Išče se nevesta“, ki se prišteva tako imenovanim olikanim šaloigram, in je težka zato, ker je polna lepih besed pa revna dejanj, se je vršilo vse tako gladko in brez spodtike, da je — „Tagblatt-u“ besedo zaprlo. Glavni roli ste bile v mojsterskih rokah gospé Odi-jeve in gospoda Grazeli-a, okoli katerih ste se jako dobro vèdle gospodičini Brusova in Hohnova in isto tako gospodje Šusteršič, Noli in Šukle. V g. Šusteršiču, ki je menda prvokrat stopil na javni oder, dobilo je dramatično društvo izvrstno akvizicijo. Iz srca čestitamo vsem, ki so na čast domače reči javno pred svetom častno rešili svojo nalogo! — Kakor slišimo, stopi prihodnji mesec dramatično društvo s zanimivo opereto „Graničari“ na oder, ki je bila v Zagrebu z gromovito pohvalo igrana, in pa s priljubljeno burko „Županova Micika“. Zeleli bi, da bi tista gospôda, ki ali ne razume slovenske besede ali pa kateri se mrzi národni naš jezik, svoje lože za oni večer dala na prodaj drugim, ki bi jih radi za ta večer kupili, ali pa ponudila brezplačno kakemu narodnemu znancu, da ne bi se izpolnilo nad takimi praznimi ložami g. Kromerjevo žuganje, da so „kurniki“, ki nič ne nesó!

— (*Dramatičnega društva odbor*) v Ljubljani daje na znanje, da se bo začela dramatična učilnica za gospé in gospodičine 15. oktobra t. m. Učenje bode brezplačno. Oglašja se ustmeno ali pismeno pri društvenem prvosedniku g. Grasselli-ju, na velikem trgu št. 263 v 2. nadstropji, kjer se tudi izvedó natančnejši pogoji. Odbor.

— (*Slavnoznaní pevec gosp. Gerbec*) je šel pretekli teden v Zagreb, kjer je pri operi obljubljen.

— (*Dr. Klun-u*) skazuje mestni magistrat čast, da mu, kakor smo iz verjetnega vira slišali, stavi na večer policija stražo pred njegovo stanovanje.

— (*Maša „latinska“ za solo, dva glasa in orglje gosp. Ant. Nedveda*) je ravnokar prišla v zalogi Česko-Tillovi v Ljubljani na svetlo. Tudi to 20. delo, čegar partitura z glasoma vred v ličnem natisu veljá 1 gold. 50 kr., se vredno vvrstuje hvaljenim Nedvedovim

kompozicijam. Priporočamo jo tedaj pevovodjem in organistom.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Časniki pripovedujejo, da se presvitli cesar podá po Donavi v Carigrad in potem v Egipt, ko se bode Sueški kanal odprl. — Pruski kraljevič naslednik je prišel na Dunaj; bil je od cesarja prijazno sprejet. Da bi iz te prijaznosti sledila kaka prusko-avstrijska zveza, ni misliti; Prus nikoli ni bil prijatelj Avstriji. — Na Dunaji se kuhajo skrivnostne reči zaradi tega, ali ostane sedanje ministerstvo ali ne, sicer bi se ne dalo razumeti, zakaj da se stara in nova „Presse“ — una pod krilom Beustovim, ta pod krilom Giskre — tako hudo ravsate. Stvar se suče okoli sprave s Čehi. Stara „Pressa“ pravi, da „nemška kazina v Pragi ni česka dežela, če tudi 4 ministri in en sektionschef s kazino vlečejo“. Nova „Presse“ pa staro pobija s tem, da pravi, da „breznačajni in lahkomiselni so taki politiki, kateri v eno mer kričijo po spravi“. Razpor v ministerskih krogih je tedaj očiten; Bog daj, da bi iz tega razpora ministerska se rodila sprava z narodi. — Skoro vsi neodvisni listi vladni, ki niso v posebni plači Giskra-Herstovega ministerstva, govoré za to, in spoznavajo potrebo. Glasilo ogerskega ministerstva za gotovo pripoveduje, da se bližajo resni dogodjaji, ki bodo „podlogo dualizma podrli in novo državno poslopje zidali“. — Federalistični elementi čedalje bolj prihajajo na vrhunce — pravi deakovski „Naplo“. — V Dalmaciji se je vnel hud punt; nekteri kraji so se spuntali zaradi nove vojne postave, da nočejo rekrutov dati in ne davka plačati. Nemudoma sta iz Trsta šla dva regimenta v Kotor (primorsko mesto v Dalmaciji) in iz Pulja so jadrane vojne ladije tje. Kakor se „Triest.“ piše, so se Dalmatinci na enem mestu z vojaki stopili tako, da je 30 vojakov mrtvih obležalo, enega oficirja pa so vjeli. Mnogo Kotorčanov je pobegnilo v Črno-goro. — Na Španskem žuga revolucija požreti svoje „očete“. Republikanci čedalje bolj na noge ustajajo in sicer tako, da je vlada že ustavila vse ustavne svobodščine in da zdaj zdaj pride cela dežela v obsedni stan.

Žitna cena

v Kranji 11. oktobra 1869.

Vagán pšenice 5 fl. 50. — rži 3 fl. —. — ječmena — fl. —. — ovsá 1 fl. 90. — soršice 3 fl. —. — ajde 2 fl. 60. — prosa 2 fl. 60. — krompirja 1 fl. 30. — fižola 3 fl. 54.

Žitna cena

v Ljubljani 9. oktobra 1869.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 5 fl. 10 — banaške 4 fl. 83. — turšice 2 fl. 90. — soršice 3 fl. 26. — rži 2 fl. 90. — ječmena 2 fl. 60. — prosa 2 fl. 60. — ajde 2 fl. 80. — ovsá 1 fl. 90 — Krompir — fl. —.

Kursi na Dunaji 12. oktobra.

5% metaliki 59 fl. 90 kr. Ažijo srebra 120 fl. 25 kr.
Narodno posojilo 69 fl. 90 kr. Cekini 5 fl. 82 kr.

Loterijske srečke:

V Gradcu } 9. okt. 1869: 87. 17. 90. 27. 86.
na Dunaji } 48. 14. 9. 44. 67.
Prihodnje srečkanje v Gradcu in na Dunaji 23. oktobra.